

Predstavljanje knjige Pisama iz zatočeništva Krašić, 7. listopada 2026.

Dobro došli u ovaj dio hrvatske zemlje, gdje je prije 80 godina bilo gibanje mnoštva Božjega naroda prema susjednoj župi Pribić, sa željom viđenja Majke Božje, dobro došli u kraj u kojem je u roku od 5 godina ubijeno 10 svećenika i na petoricu njih pokušao atentat, a ubijene su tisuće Kristovih vjernika, samo zato što po savjesti nisu mogli prihvatiti bezbožnu komunističku vlast.

Nakon što je 11. listopada 1946. osuđen na 16-godišnju kaznu zatvora i lišen građanskih prava, nadbiskup Alojzije Stepinac u takve je društvene prilike, ovamo u Krašić, iz zatvora u Lepoglavi prebačen 5. prosinca 1951. To sudovanje i presudu on je prozvao »pravnim ubojstvom nevina čovjeka«, a *L'Osservatore Romano* napisao je da je to »*l'Insalata russa*«. Doveden je uz izričitu zabranu izlaska s teritorija krašićke župe.

Zato svoj status zatvorenika često spominje u pismima: »Straže su pojačane i više ne mogu k meni ni biskupi ni svećenici ni privatnici. Svakoga se zaustavlja, ako je i najmanja sumnja da ide do mene i tjeraju ga natrag uz stereotipno ponavljanje: 'To je ratni zločinac, tamo se ne smije ići.'« (29. X. 1953.)

»Progonstvo je za nas katolike dnevni kruh i znak, da smo Kristovi«, pisao je dr. Ivi Andresu (1. VII. 1953.)

Trubilo se, i nažalost, danas se to radi, da je on na slobodi, a straže nad njim izmjenjivale su se dan i noć na dvije strane kuće. Kad bi izišao u šetnju, naoružani policajac u stopu bi išao za njim i legitimirao, ako bi mu se tko pokušao približiti. Osim toga, piše on sâm, tu »stoji spreman čitavi mali garnizon milicije i špijuna«. (10. svibnja 1958.). Niti jedan svećenik nije smio doći u Krašić i pomoći župniku samo zato da ne bi susreo zatočenog nadbiskupa. Koji bi pokušali doći, policija bi ih uhitila, odvela na policiju i kaznila.

Naslovnici pisama

Premda zatočenik, blaženi Alojzije nastavio je obavljati svoju pastirsku službu: živom riječju s propovjedaonice i onom pisanom, putem pisama. Ono što je pisao jednom naslovniku, namijenio je svim

Kristovim vjernicima. Pisma su jednostavna i prisna. On svakom naslovniku želi biti blizak, brat, otac, prijatelj, dušobrižnik.

Govori od srca k srcu. Svako pismo stranica je njegove duše, iz koje kao iz vrela izbija njegova ljubav prema Isusu i Bogorodici, kako on redovito naziva Majku Božju, te ljubav prema Crkvi Božjoj, Kristovoj, utemeljenoj na Stijeni – Petru, Rimskom biskupu.

Pisma svjetla i ohrabrenja

Pisma su zahvala za božićne, uskrsne, imendanske i jubilarne čestitke što su mu ih upućivali ljudi raznih zvanja i dobi sa svih strana svijeta. Odgovor su na njihova pitanja osobito sučelice progonu koji je bezbožni sustav, zadojen mržnjom prema Bogu, provodio protiv Crkve i vjere, koju je tumačio kao »opijum« naroda.

Piše ih biskup, nasilno odvojen od upravljanja svojom nadbiskupijom. Sadržavaju »vrlo važnu povijesnu dokumentaciju«, koja, ustvrdio je kardinal Tomaš Špidlik, potvrđuju uvjerenje da je »naše vrijeme doista vrijeme mučenika«. Budući da je sadržaj pojedinih pisama tajna policija objavila u tisku s nakanom da Blaženika ponize, nije se služio državnom poštom, nego »pretpotopnom« poštom, tj. povjerljivim putem.

Brojnost pisama

Sâm kardinal Stepinac reče 3. siječnja 1958. da je iz Krašića poslao »barem dvije tisuće pisama«. Tu njegovu izjavu krašićki je župnik Josip Vraneković popratio uvjerenjem da ih je poslao »pet tisuća«. Od toga velikog duhovnog blaga sačuvana su 592 pisma i posjetnica. Ovo izdanje nije ponovno tiskanje 180 pisama objavljenih 1998. godine, ali su i ta pisma dio ovoga izdanja.

Nestanak pisama

Mnoga su se Blaženikova pisma zagubila ili su uništena. Komunistički režim je primanje, čitanje, čuvanje i prenošenje Kardinalovih pisama smatrao *crimenom*, zločinom.

Zbog toga su naslovnici nakon čitanja, a često i savjesnog prepisivanja, pisma spalili ili uništili. Događalo se da su redovnički poglavari, iz straha od premetačine kuće, članovima svojega reda ili družbe naredili da pisma spale, što je kod mnogih izazivalo problem savjesti i nemalene nalete suza. I sâm Kardinal vrlo bi često pri dnu pisma dopisao savjet da se pismo nakon čitanja uništi, kako ustanove ili pojedinci ne bi stradali ako bi ih Udba kod njih pronašla.

Zbog istih je razloga na pojedinim izvornicima izrezan Kardinalov grb i potpis, ali je sadržaj pisma sačuvan u cijelosti. Neka su pisma sačuvana samo u prijepisima, koji su nakon pomnih vještačenja ovjerovljeni kao autentični. Izvornici i prijepisi sačuvanih Blaženikovih pisama, kao i onih koja su policijskim premetačinama otuđena iz biskupskih i župnih dvorova, prikupljeni u postupku proglašenja blaženim kardinala Stepinca, uvršteni su u procesualne dokumente njegove kanonizacije.

Stil i sadržaj pisama

Pisma su protkana citatima Svetoga pisma, događajima iz povijesti čovječanstva i Crkve, a u njima će se pronaći i životopisi svetaca, akteri svjetske literature i čuda prirode. Ponekad se doimaju oštrima, jer su proročki radikalna, osobito kad se radi o neprijateljima Crkve Božje, onima koji je žele izvana, vođeni bezbožnom mržnjom, i različitim metodama prisiliti i zastrašiti, otvoreno ili prikriveno uništiti ili preko staleškog svećeničkog udruženja iznutra oslabiti i rastočiti. Zapaža se kako je u pismima upućenima svećenicima blaženi Alojzije blag kad bi ih trebao ukoriti, a odlučan i zahtjevan u pozivu na vjernost službi po kojoj su postali »svjetlo svijeta« koje se ni u teškim vremenima ne smije utrnuti. Više od fizičkih bolova i zatvora, trpio je zbog svećeničke nevjere.

To je način njegove borbe protiv komunističke nakane stvaranja nacionalne crkve odvojene od Rima. Komunistička partija, naime,

ponovno je zatražila (1950.) da se katolički biskupi odijele od Rima kao što se ona, prividno, odijelila od Moskve 1948. Odvažno se borio za očuvanje jedinstva Katoličke Crkve u Jugoslaviji s Petrovim nasljednikom u Rimu, svjestan »Ubi Petrus, ibi Ecclesia«, »bez Petra« bili bismo »suha grana, dakle, izgubljeni«! Štoviše, on je u zajedništvu s Petrovim nasljednikom vidio jamstvo slobode i istine. A izvor jakosti redovito je i proživljeno slavljenje euharistijskog otajstva; »*Sancta sancte tractare* – Sveto činiti na sveti način.«

Ova Blaženikova pisma važna su »povijesna dokumentacija«, napisao je u svom *Votumu* kard. Špidlik. Ona potvrđuje da je Stepinac mučenik za jedinstvo Crkve i da je naše doba doista vrijeme mučenika.

Pisma su knjižnica, prava škola opraštanja. Bl. Alojzije napisao je 12. srpnja 1957.: »Budite uvjereni da nema radi progona Crkve ni trunka mržnje na progonitelje njezine u mom srcu, a ne smije [je] biti ni u srcu bilo kojeg katolika. Molite se za njih da im se Bog smiluje.« On iskreno moli za njih, da uvide svoju zabludu, da se vrate na put istine, da se obrate i spase.

Riječi koje se u pismima najčešće susreću jesu: molitva, zatim vjera – jaka, živa, cjelovita, postojana i nepotkupljiva; ljubav, nada i pouzdanje u Boga; strpljivost, poniznost, optimizam, radost i vedrina duše. Te su riječi pokazatelj kako kršćanin u tami progona, sve do prolijevanja krvi (»*usque ad sanguinis effusionem*«), može biti svjetlo braći u vjeri, ali i njezinim progoniteljima.

Riječ Božja jedini autoritet

U ovim pismima iz zatočeništva nema traga tomu da bi Blaženik radio protiv državne vlasti, niti naznaka bilo kakve subverzivne djelatnosti. On vrši isključivo svoje crkveno, pastirsko poslanje i svoju apostolsku službu. Dok su drugi oko njega zdvajali ili postajali malodušni, on je zbijao redove redovničkih duša i svećeničkih srdaca u borbi protiv malodušnosti, za potpuno pouzdanje u Boga. »*Nemo in Domino speravit et confusus est!* – Nitko tko se u Gospodina pouzdao, nije se postidio!« (Sir 2, 10). *Nemo!* – Nitko! U svoj povijesti roda ljudskoga nema ga! Za tu činjenicu jamči sâm Bog Duh Sveti.«

Pisma potvrđuju da mu je Riječ Božja jedini autoritet, izvor snage i jedino mjerilo djelovanja. Zapravo, Božja riječ mu je hrana koja omogućuje preživljavanje u duhovnoj pustinji zatočeništva. Nju koristi kao dokaz da je istina neuništiva, a laž će biti razotkrivena i suđena, jer Bog se ne da ismijevati. Zato su njegova pisma »propovjedaonica bez glasa« s koje se cijelom svijetu šalje poruka da se savjest ne može okovati niti se istina smije kompromitirati radi političke koristi.

Blaženik u pismima često spominje svoje teško zdravstveno stanje. Raznovrsni oblici bolesti, osobito *policythemia rubra vera*, duže bi ga vrijeme prikivale uz krevet i dovodile na rub groba. Te su bolesti bile posljedica tretmana bezbožnog progonitelja, koji ga je odlučio nemilosrdno ukloniti, dokazano je, trovanjem. A on u svojim pismima, koja su ogledalo njegove duše, ne proklinje nikoga od ljudi niti Bogu dragom prigovara zbog patnji. Štoviše, predan u Božju dobrotu, on blagoslivlja Boga i patnju promatra kao put pročišćenja, put suobličavanja Kristu patniku. Ova nam pisma otkrivaju da je on svoje zatočeništvo učinio prilikom da na vlastitoj koži proživi Kristovu muku, vjerujući da bez Velikog petka nema Uskrsnuća.

Uostalom, više je puta naglasio: »Iza Golgote uskrsnuće!« Ovo je, naime, njegovo osvjedočenje: »Što se tiče križeva, može se samo do Golgote. Onda uskrsnuće.«

Prvorazredno duhovno štivo

Zaključujem: Ova su pisma prvorazredno duhovno štivo. Čitatelja upućuju u Božju blizinu, upućuju na Boga; poziv su na svetost života. Često piše: »Trudite se da postanete sveti!« Jer, »sve će proći, ali Bog naš ostaje!«

Iskustvo zatočeništva u ovim pismima dokaz je zašto se istina ne može okovati lancima niti duh zarobiti prolaznim vrijednostima ili lažnom ideologijom. Ovo je njegovo osvjedočenje: »Mislim, da u cijeloj našoj domovini nema mjesta, koje komunisti mrze kao naš Krašić, koji u nemoćnom bijesu nazivaju 'leglom popova' i udaraju strašnim porezima, kao valjda nijedno mjesto u svoj zemlji. Ali siromašni narod ipak ostaje vjeran Crkvi.« (8. srpnja 1957.)

Ovo je poruka njegovih pisama: »Štogođ dakle snašlo Vas ili Vašu dječicu, dok se Boga držite i svete Crkve Njegove, sve je dobro. Mogu Vas ubiti, mogu Vam oteti sve što imate, ali Boga Vam ne mogu iščupati iz srca, osim ako sami pristanete na to. A dok Boga nosite u srcu, nitko bogatiji niti sretniji od Vas.« (21. lipnja 1957.)

Dok protivnici Božji nastoje »ubiti vjeru u narodu u moć i veličinu Marijinu« (15. listopada 1958.), mi ćemo uzeti kronicu u ruke svjesni da je »samo Bog velik. Isto tako je samo onaj čovjek velik koji se Boga boji i njega poštuje i ljubi«.

Uđite u ovu knjižnicu istine, vjere, opraštanja i ljubavi. Ona će čitatelju otvoriti pristup Isusu s kojim se lako trpi i pobjeđuje, približiti ga k Alojziju koji je svoj život žrtvovao za Isusa, i poziva nas da čuvamo dar vjere kao dragocjeni biser i s njime se nađemo u radosti vječnoga života i zajedništvu svetih.

Juraj Batelja, postulator